

Вища рада правосуддя як ключовий конституційний орган судової влади: стратегія на сучасному етапі

Усик Григорій Іванович

Голова Вищої ради правосуддя

Правовий статус та перші кроки становлення

Державний орган з таким обсягом спеціальної компетенції пройшов **три етапи** становлення та розвитку:

- I. **1998 – 2016** – як Вища рада юстиції (створення окремого органу суддівського врядування із широким спектром повноважень)
- II. **2016 – 2022** – як Вища рада правосуддя (докорінне реформування Ради як сегмента судової реформи)
- III. **2023 – до сьогодні** (реформа добору членів Вищої ради правосуддя, оновлення складу Вищої ради правосуддя)

Структура Вищої ради правосуддя

21 член ВРП

 10 – обирає з'їзд суддів України з числа суддів чи суддів у відставці

 2 – призначає Президент України

 2 – обирає Верховна Рада України

 2 – обирає з'їзд адвокатів України

 2 – обирає всеукраїнська конференція прокурорів

 2 – обирає з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ

 1 – Голова Верховного Суду, який входить до складу ВРП за посадою

Окрім пленарного засідання Ради, при Вищій раді правосуддя створено і функціонують:

- » Координаційний комітет з питань реалізації та впровадження цифрового проєкту у сфері правосуддя
- » Комісія з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя
- » Постійна комісія з питань Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи
- » Постійна комісія з підготовки щорічної доповіді про стан забезпечення незалежності суддів в Україні
- » Робоча група стосовно опрацювання та підготовки пропозицій щодо удосконалення законодавства з питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів, а також підготовки нормативних актів Вищої ради правосуддя з питань її діяльності
- » Робоча група з питань розроблення і впровадження заходів забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя, інші робочі групи, діяльність яких спрямована на ефективне здійснення повноважень Вищої ради правосуддя

Для розгляду справ щодо дисциплінарної відповідальності суддів Вища рада правосуддя утворює Дисциплінарні палати з числа членів Вищої ради правосуддя

Служба
дисциплінарних
інспекторів

26 інспекторів

18 травня 2023 року Вища рада правосуддя надала Верховній Раді України **консультативний висновок** із пропозиціями та застереженнями **щодо законопроекту № 9261**, розробленого для забезпечення відновлення розгляду справ щодо дисциплінарної відповідальності суддів, а також забезпечення функціонування та початку роботи служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя

На сьогодні
у Вищій раді правосуддя
нерозглянутими
залишаються
понад **9000**
дисциплінарних скарг

Поліфункціональність Вищої ради правосуддя

Дисциплінарні питання:

- ☞ забезпечує здійснення дисциплінарним органом дисциплінарного провадження щодо судді
- ☞ утворює органи для розгляду справ щодо дисциплінарної відповідальності суддів
- ☞ розглядає скарги на рішення відповідних органів про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора
- ☞ ухвалює рішення стосовно порушення суддею чи прокурором вимог щодо несумісності

Поліфункціональність Вищої ради правосуддя

Окремі питання щодо очищення судової влади:

- надає згоду на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом
- ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя
- ухвалює рішення про припинення відставки судді

Поліфункціональність Вищої ради правосуддя

Розробка локальних нормативно-правових актів. Вища рада правосуддя затверджує:

- Регламент Вищої ради правосуддя;
 - Положення про секретаріат Вищої ради правосуддя;
 - Положення про автоматизовану систему розподілу справ (визначення члена Вищої ради правосуддя – доповідача) та визнання такими, що втратили чинність, деяких рішень Вищої ради юстиції та Вищої ради правосуддя;
 - Положення про Державну судову адміністрацію України та Типове положення про її територіальні управління;
 - Положення про Службу судової охорони;
 - Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя;
 - Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя;
 - Порядок відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації (як тимчасового переведення);
 - Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему та/або положення, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів);
 - Положення про впровадження механізмів заохочення викривачів та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» у Вищій раді правосуддя;
 - Порядок ведення Єдиного державного реєстру судових рішень;
 - Методику проведення Вищою радою правосуддя співбесіди, відбору та призначення кандидатів на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
- Погоджує:
- Положення про порядок створення та діяльності служби судових розпорядників;
 - Типове положення про апарат суду та ін.

Законотворча робота

Вища рада правосуддя бере участь у законотворчій роботі шляхом надання обов'язкових до розгляду консультативних висновків щодо законопроектів з питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів, узагальнює пропозиції судів, органів та установ системи правосуддя стосовно законодавства щодо їх статусу та функціонування, судоустрою і статусу суддів

16

КОНСУЛЬТАТИВНИХ
ВИСНОВКІВ

2021 рік

3

КОНСУЛЬТАТИВНИХ
ВИСНОВКИ

2022 рік

12

КОНСУЛЬТАТИВНИХ
ВИСНОВКІВ

2023 рік

*станом на 19.05.2023

Законотворча робота

Зокрема:

- щодо припинення контракту військовослужбовця під час дії воєнного стану у разі його обрання (призначення) на посаду члена Вищої ради правосуддя
- щодо здійснення судочинства під час дії воєнного чи надзвичайного стану та врегулювання спорів за участю судді, а також щодо забезпечення проведення судового засідання у разі неможливості його повного фіксування технічними засобами в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Питання щодо безпеки суддів, працівників апарату та учасників судового процесу особливо актуальне в умовах війни
- щодо призначення безстроково суддів, призначених на посаду строком на п'ять років, та *щодо вдосконалення окремих питань призначення суддів, повноваження яких припинилися*. Вирішення цього питання, зокрема, дасть змогу подолати кадрову кризу у судовій системі
- щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи та щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів у Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі представниками правничих професій, юридичними особами та фізичними особами – підприємцями та інші

Вища рада правосуддя визначає та здійснює кадрову політику у сфері правосуддя:

- » призначає на посаду та звільняє з посади Голову Державної судової адміністрації України, його заступників
- » призначає та звільняє з посад членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України
- » приймає рішення про звільнення членів Вищої ради правосуддя

Вища рада правосуддя бере участь у визначенні видатків Державного бюджету України на утримання судів, органів та установ системи правосуддя відповідно до Бюджетного кодексу України та інших питань щодо фінансування судової гілки влади

На жаль, Вища рада правосуддя **не має права законодавчої ініціативи і права на звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням**, що сприяло би більш ефективній та швидкій реакції цього конституційного органу на процеси, які відбуваються в державі

Діяльність Вищої ради правосуддя станом на 19 травня 2023 року

Звільнення суддів

Станом на 19 травня 2023 року Вища рада правосуддя ухвалила рішення про звільнення **152** суддів, а саме:

у зв'язку з поданням заяв про відставку – 141, з них:

суддів місцевих судів – **66**;

суддів апеляційних судів – **60**;

суддів Верховного Суду – **9**;

суддів ліквідованих судів – **6**.

у зв'язку з поданням заяви про звільнення за власним бажанням – 11, з них:

суддів місцевих судів – **10**,

суддів Верховного Суду – **1**.

Рішення про припинення відставки суддів

Загалом Рада ухвалила **6 рішень** про припинення відставки суддів, з них:

- » у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком – **5**,
- » у зв'язку з припиненням громадянства або набуття громадянства іншої держави – **1**.

Забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя

Станом на **19 травня 2023** року надійшло **64 повідомлення** про втручання у професійну діяльність суддів щодо здійснення правосуддя.

Вищою радою правосуддя розглянуто **90 повідомлень** суддів про втручання у професійну діяльність суддів щодо здійснення правосуддя (з урахуванням повідомлень, що надійшли в попередні періоди).

За результатами розгляду **50 повідомлень** про втручання в діяльність суддів щодо здійснення правосуддя ухвалено **49 рішень** про вжиття заходів реагування.

За результатами розгляду **40 повідомлень** суддів ухвалено **18 рішень** про затвердження **37 висновків** членів ВРП про відсутність підстав для вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя.

Надання згоди на затримання, утримання під вартою чи арештом, відсторонення судді у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності

Станом на **19 травня 2023** року до Вищої ради правосуддя надійшло **7 клопотань** Офісу Генерального прокурора про тимчасове відсторонення суддів від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності.

За результатами розгляду вказаних клопотань Вищою радою правосуддя прийнято:

3 рішення про задоволення клопотань Офісу Генерального прокурора про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя до набрання законної сили вироком суду або закриття кримінального провадження;

2 рішення про часткове задоволення клопотання Офісу Генерального прокурора про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням судді до кримінальної відповідальності;

1 рішення про відмову в задоволенні клопотання Офісу Генерального прокурора про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя;

1 рішення про повернення без розгляду клопотання Офісу Генерального прокурора про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням судді до кримінальної відповідальності.

Протягом чотирьох місяців 2023 року до Вищої ради правосуддя надійшло **5 подань** про надання згоди на утримання судді під вартою, за результатами розгляду яких прийнято **5 рішень** про надання згоди на утримання судді під вартою.

Крім того, Вищою радою правосуддя прийнято **1 рішення** про відмову у задоволенні подання про надання згоди на утримання судді під вартою.

Відрядження суддів

Станом на **19 травня 2023 року** до ВРП надійшло **37 повідомлень** ДСА України щодо необхідності відрядження суддів та продовження строку відрядження суддів до **32 судів** та **13 повідомлень** ДСА України про дострокове закінчення відрядження суддів.

Протягом вказаного періоду Вищою радою правосуддя прийнято **23 рішення** про початок процедури відрядження суддів до **23 судів** (до місцевих загальних судів – **21**, до окружних адміністративних судів – **1**, до апеляційних загальних судів – **1**). У зв'язку з оприлюдненням на офіційному вебсайті Вищої ради правосуддя оголошень про початок процедури відрядження суддів надійшло **33 згоди** суддів на відрядження до **10 судів**.

За результатами розгляду матеріалів Вищою радою правосуддя прийнято:

- **3 рішення** про відрядження та про продовження строку відрядження суддів
- **12 рішень** про повернення до ДСА України повідомлень про необхідність відрядження суддів
- **7 рішень** про залишення без розгляду повідомлень ДСА України про відрядження суддів та продовження строку відрядження
- **5 рішень** про дострокове закінчення відрядження суддів
- **1 рішення** про залишення без розгляду повідомлення ДСА України про дострокове закінчення відрядження судді

Виконання рішень Європейського суду з прав людини

- » «Олександр Волков проти України» (2013)
- » «Куликов та інші проти України» (2017)
- » «Денісов проти України» (2018)
- » «Самсін проти України» (2021)
- » «Гуменюк та інші проти України» (2021)

ВИЩА
РАДА
ПРАВОСУДДЯ

Дякую за увагу!